

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 6.8.2012
COM(2012) 444 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**Ετήσια έκθεση 2012 σχετικά με την αναπτυξιακή πολιτική και την πολιτική εξωτερικής
βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εφαρμογή τους το 2011**

{SWD(2012) 242 final}

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Ετήσια έκθεση 2012 σχετικά με την αναπτυξιακή πολιτική και την πολιτική εξωτερικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εφαρμογή τους το 2011

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΝΕΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ

Το 2011 ήταν έτος αντιμετώπισης νέων προκλήσεων και εξεύρεσης νέων λύσεων για τις υφιστάμενες προκλήσεις. Η Αραβική Άνοιξη – κινήματα των λαών στη νότια γειτονία της ΕΕ – έδωσαν έναυσμα έκκλησης για περισσότερη δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη. Καθώς η κατάσταση εξελίχθηκε στον αραβικό κόσμο, τα αρχικά μέτρα ανθρωπιστικής βοήθειας και πολιτικής προστασίας της ΕΕ ακολούθησαν ειδικές στρατηγικές και ειδικά μέτρα παροχής βοήθειας προς τις εν λόγω χώρες, για τη στήριξη βιώσιμων μεταρρυθμίσεων και οικονομικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς. Στην υποσαχάρια Αφρική, μια δέσμη μέτρων υποστήριξης από την ΕΕ χαιρέτισε το νεότερο κράτος του κόσμου, το Νότιο Σουδάν.

Ως ο μεγαλύτερος χορηγός βοήθειας παγκοσμίως, που παρέχει πάνω από το 50% της παγκόσμιας επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας (ΕΑΒ), η ΕΕ και τα κράτη μέλη της επιβεβαίωσαν τη μακροπρόθεσμη δέσμευσή τους για τη μείωση της φτώχειας. Μια ανακοίνωση για την «αύξηση του αντικτύπου της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ: ένα πρόγραμμα δράσης για αλλαγή»¹ τόνισε τη στήριξη για τη μείωση της φτώχειας, τη δημοκρατία, τη χρηστή διακυβέρνηση, τη διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, καθώς και την ανάγκη παροχής βοήθειας εκεί όπου χρειάζεται περισσότερο και όπου αυτή μπορεί να έχει τον μεγαλύτερο δυνατό αντίκτυπο. Αυτή είχε ιδιαίτερη απήχηση, λόγω της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας στην ευρωζώνη. Η μεγαλύτερη αναπτυξιακή εκδήλωση στο παγκόσμιο ημερολόγιο – το φόρουμ υψηλού επιπέδου, το οποίο διεξήχθη στο Μπουσάν, στη Νότιο Κορέα, τον Νοέμβριο του 2011 – τόνισε επίσης τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και του συντονισμού και την παροχή βοήθειας μέσω των εθνικών «συστημάτων των χωρών». Η μελλοντική προσέγγιση για τη δημοσιονομική στήριξη της ΕΕ στις τρίτες χώρες² - ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία της ΕΕ για την παροχή βοήθειας με μεγαλύτερο αντίκτυπο και την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων – συνόδευσε το πρόγραμμα δράσης για αλλαγή. Οι νέες προτάσεις για τη χρηματοδότηση της εξωτερικής βοήθειας και ανάπτυξης, μέρος του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (2014-2020), δημοσιεύτηκαν τον Δεκέμβριο του 2011 και περιγράφουν τα σχέδια δαπανών για τις νέες προτεραιότητες.

Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή - εκσυγχρονισμός της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ

Οι δύο συνιστώσες του προγράμματος δράσης για αλλαγή είναι, αφενός, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η δημοκρατία και η χρηστή διακυβέρνηση και, αφετέρου, η διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη θα ενισχυθεί με την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της ανθρώπινης ανάπτυξης, της αξιοπρεπούς εργασίας, της επιχειρηματικής και της περιφερειακής ολοκλήρωσης, της βιώσιμης γεωργίας, του ενεργειακού εφοδιασμού και της πρόσβασης στην ενέργεια. Προτείνεται μια διαφοροποιημένη προσέγγιση. Αυτό σημαίνει ότι, στο πλαίσιο του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ, ορισμένες χώρες – ιδίως μεταξύ αυτών που είναι πλέον οι ίδιες χορηγοί – θα λάβουν λιγότερη ή καθόλου ενίσχυση και θα τους παρασχεθούν εναλλακτικές μορφές συνεργασίας. Η νέα αυτή προσέγγιση θα σημαίνει ότι η ΕΕ θα είναι σε πολύ καλύτερη θέση να προωθήσει και να υποστηρίξει τις βασικές της αξίες

¹ COM(2011) 637 τελικό.

² COM(2011) 638 τελικό.

και να τηρήσει τις διεθνείς δεσμεύσεις της προς τις γειτονικές της χώρες, ιδίως εκείνες που βρίσκονται σε πορεία προσχώρησης στην ΕΕ και εκείνες που βρίσκονται στο στάδιο της μετάβασης, καθώς και τις φτωχότερες και τις πιο ευάλωτες σε παγκόσμιο επίπεδο.

Άλλο χαρακτηριστικό της νέας πολιτικής είναι η βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των χορηγών, ιδίως των κρατών μελών της ΕΕ, έτσι ώστε να αποφευχθούν οι επικαλύψεις και να εξασφαλιστούν μεγαλύτερη συνοχή και αντίκτυπος. Η ΕΕ θα δώσει προτεραιότητα σε τομείς με υψηλό αντίκτυπο στη μείωση της φτώχειας, όπως η διακυβέρνηση, η κοινωνική προστασία, η υγεία, η εκπαίδευση, η απασχόληση, η γεωργία και η ενέργεια. Στο μέλλον, η διμερής βοήθεια σε χώρες θα διατίθεται σε όχι περισσότερους από τρεις τομείς³. Τα καινοτόμα εργαλεία, όπως ο συνδυασμός επιχορηγήσεων και δανείων και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, αποτελούν επίσης μέρος της επικαιροποιημένης πολιτικής.

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης της εξωτερικής εντολής της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, η Επιτροπή μελετά τη δυνατότητα δημιουργίας μιας πλατφόρμας συνεργασίας και ανάπτυξης σε επίπεδο ΕΕ με σκοπό τη βελτιστοποίηση των μηχανισμών συνδυασμού στις εξωτερικές περιφέρειες⁴.

Η ενέργεια συνεπάγεται τη μείωση της φτώχειας

Η ενέργεια είναι σημαντική για τη μείωση της φτώχειας – για την κάλυψη βασικών ανθρώπινων αναγκών, όπως το μαγείρεμα, η υγεία, η στέγαση, η επικοινωνία και η αξιοπρεπής απασχόληση. Αποτελεί επίσης πηγή παραγωγής εισοδήματος, με τη δημιουργία επιχειρηματικών ευκαιριών. Με περίπου 2 δισ. ευρώ σε επιχορηγήσεις που διατέθηκαν για τον τομέα της ενέργειας στις αναπτυσσόμενες χώρες την τελευταία επταετία, η ΕΕ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στην παγκόσμια ενεργειακή αγορά. Τα μέσα της ΕΕ, όπως η ενεργειακή διευκόλυνση ΑΚΕ-ΕΕ, το πρόγραμμα Αφρικής-ΕΕ στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και το Καταπιστευματικό Ταμείο Υποδομών ΕΕ-Αφρικής, χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση μεμονωμένων έργων σε ολόκληρη την αφρικανική ήπειρο. Η Επιτροπή επιθυμεί να ενισχύσει τα επίπεδα χρηματοδότησης του τομέα, με την ενσωμάτωση του ιδιωτικού τομέα και των τραπεζών ανάπτυξης στα μελλοντικά έργα. Ο ευρωπαίος επίτροπος αρμόδιος για την ανάπτυξη συμμετέχει σε μια ομάδα υψηλού επιπέδου για την αειφόρο ενέργεια για όλους, που συστάθηκε από τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, κ. Μπαν Κι Μουν, και η οποία επιδιώκει την κινητοποίηση κεφαλαίων απ' όλους τους τομείς της κοινωνίας με σκοπό τη χρηματοδότηση προγραμμάτων σχετικά με την ενέργεια. Η ενέργεια αποτελεί επίσης βασικό τομέα του προγράμματος δράσης για αλλαγή.

Η δημοσιονομική στήριξη – φορέας αλλαγής

Η ανακοίνωση για τη νέα προσέγγιση για τη δημοσιονομική στήριξη της ΕΕ, που δημοσιεύτηκε σε συνδυασμό με τις προτάσεις για το πρόγραμμα δράσης για αλλαγή, τον Οκτώβριο του 2011, βελτίωσε τη χρήση του εν λόγω εργαλείου ανάπτυξης ως φορέα αλλαγής. Η δημοσιονομική στήριξη είναι μέσο παροχής βοήθειας που περιλαμβάνει διάλογο, χρηματοοικονομικές μεταφορές στον εθνικό λογαριασμό του δημόσιου ταμείου της χώρας-εταίρου, αξιολόγηση των επιδόσεων και ανάπτυξη ικανοτήτων, με βάση την εταιρική σχέση και την αμοιβαία λογοδοσία. Η νέα προσέγγιση αναμένεται να επιτρέψει μεγαλύτερη διαφοροποίηση των δράσεων δημοσιονομικής στήριξης, πράγμα που θα δώσει στην ΕΕ τη δυνατότητα να ανταποκριθεί καλύτερα στο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο της χώρας-εταίρου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα δώσει μεγαλύτερη έμφαση στην αμοιβαία

³ με την ενδεχόμενη εξαίρεση των υποψήφιων και των δυνητικά υποψήφιων για προσχώρηση στην ΕΕ χωρών που χρηματοδοτούνται από το μέσο προενταξιακής βοήθειας.

⁴ Απόφαση 1080/2011/ΕΕ.

λογοδοσία και στην κοινή δέσμευση όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, καθώς και στη διαφάνεια και τον έλεγχο του προϋπολογισμού.

Νέο δημοσιονομικό πλαίσιο

Οι προτάσεις της Επιτροπής, του Ιουνίου του 2011, σχετικά με το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) για την περίοδο 2014-2020 βασίστηκαν στις προτάσεις για έναν προϋπολογισμό για την «Ευρώπη 2020»⁵, στις οποίες υπογραμμίζονται οι τομείς στους οποίους η ΕΕ θα μπορούσε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε έναν όλο και πιο παγκοσμιοποιημένο κόσμο. Η ΕΕ παραμένει προσηλωμένη στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας (ΑΣΧ) και στην επίτευξη του στόχου της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας (ΕΑΒ) στο 0,7% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ) έως το 2015. Για να υποστηριχθεί η επίτευξη αυτών των στόχων, προτάθηκαν η ενίσχυση της χρηματοδότησης για τις εξωτερικές δράσεις στο επίπεδο του προϋπολογισμού από 56,8 δισ. ευρώ σε 70 δισ. ευρώ και η αύξηση της ανάπτυξης και χρήσης καινοτόμων χρηματοδοτικών μέσων (όπως δάνεια, εγγυήσεις, ίδια κεφάλαια και μέσα επιμερισμού των κινδύνων) με στόχο την καταλυτική επίδραση στις ιδιωτικές επενδύσεις και την ενίσχυση των θεσμών στις χώρες-αποδέκτες. Επίσης, προτάθηκε η ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης (ΕΤΑ) για 79 χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ) από 23 δισ. ευρώ για έξι έτη σε 30,3 δισ. ευρώ για επτά έτη (σε τιμές του 2011) και η συνέχιση της χρηματοδότησης του απευθείας από τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Κοινές διαδικασίες λήψης αποφάσεων

Το 2011 ήταν το πρώτο έτος λειτουργίας της νέας Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) υπό την αρμοδιότητα του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (ΥΕ). Το 2011 η ΕΥΕΔ εργάστηκε μαζί με τις υπηρεσίες της Επιτροπής για μια κοινή απάντηση στις κρίσεις στη Λιβύη και την Τυνησία και για την κατάρτιση των προτάσεων σχετικά με το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο. Το παγκόσμιο δίκτυο των 140 αντιπροσωπειών της ΕΕ αναπτύσσει πολιτικές και διπλωματικές δραστηριότητες καθώς και δραστηριότητες χάραξης πολιτικής για την ΕΕ και παρέχει στήριξη στα κράτη μέλη μέσω αυτών των δραστηριοτήτων υπό τη μορφή κοινών εκθέσεων. Επειδή ορισμένες εθνικές διπλωματικές υπηρεσίες περιορίζουν τους πόρους τους προκειμένου να επικεντρωθούν σε άλλες προτεραιότητες, η προστιθέμενη αξία των αντιπροσωπειών της ΕΕ έγκειται στη διασφάλιση της προσήκουσας εκπροσώπησης της ΕΕ σε ολόκληρο τον κόσμο. Δεν πρόκειται για αντικατάσταση των εθνικών διπλωματικών υπηρεσιών, αλλά μάλλον για μια πιο αποτελεσματική και αποδοτική έναντι του κόστους χρήση των πόρων και ενίσχυση του παγκόσμιου ρόλου της ΕΕ.

Η Αραβική Άνοιξη – απάντηση στους νότιους γείτονές μας

Τον Μάρτιο του 2011 η ΕΕ επιβεβαίωσε τη στήριξή της προς τους λαούς της Νότιας Μεσογείου ώστε να τους βοηθήσει να επιτύχουν μεγαλύτερο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περισσότερη δημοκρατία και καλύτερη ζωή. Προσέφερε μια «εταιρική σχέση για τη δημοκρατία και την κοινή ευημερία» στους νότιους γείτονες στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας (ΕΠΓ). Η εν λόγω εταιρική σχέση βασίζεται σε μια προσέγγιση με βάση την παροχή κινήτρων, στη στήριξη των χωρών-εταίρων που πραγματοποιούν μεταρρυθμίσεις και στη δημιουργία στενότερων δεσμών μεταξύ της πολιτικής προσέγγισης και του προγράμματος χρηματοδοτικής βοήθειας. Αυτό οδήγησε στον επαναπροσανατολισμό 600 εκατ. ευρώ στη νότια γειτονία προς την κατεύθυνση των στόχων

⁵ COM(2011) 500 τελικό.

της εταιρικής σχέσης: δημοκρατικός μετασχηματισμός· μια εταιρική σχέση με τους πολίτες και την κοινωνία των πολιτών· και διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Ένα πρόσθετο ποσό ύψους 1 δισ. ευρώ από τον προϋπολογισμό της ΕΕ θα είναι διαθέσιμο στις χώρες-εταίρους της ΕΠΓ για τη στήριξη της εφαρμογής της νέας κοινής ανακοίνωσης του Μαΐου του 2011 με τίτλο «Μια νέα απάντηση σε μια γειτονιά που αλλάζει». Το μεγαλύτερο μέρος των εν λόγω πρόσθετων πόρων (670 εκατ. ευρώ) θα διοχετευθεί μέσω δύο προγραμμάτων-πλαισίων: SPRING (Support for Partnership Reform and Inclusive Growth) στη νότια γειτονιά (540 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2011-13) και EaPIC (Eastern Partnership Integration and Cooperation) στην ανατολική γειτονιά (130 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2012-2013).

Το υπόλοιπο της πρόσθετης χρηματοδότησης έχει ως επί το πλείστον διατεθεί σε προγράμματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Tempus, Erasmus Mundus κ.λπ.) και για τη στήριξη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και μη κρατικών φορέων. Δημιουργήθηκε μηχανισμός χρηματοδότησης της κοινωνίας των πολιτών με στόχο την υποστήριξη της τόσο στην ανατολική όσο και στη νότια γειτονιά της ΕΕ, ώστε να προωθήσει τις μεταρρυθμίσεις και να αυξήσει τη δημόσια λογοδοσία, με προϋπολογισμό ύψους 26,4 εκατ. ευρώ για το 2011. Καταρτίστηκε επίσης ένα άλλο πρόγραμμα με τίτλο «Ασφάλεια των επενδύσεων στην περιοχή της Μεσογείου (ISMED)» για να ανταποκριθεί στα βαρυσήμαντα γεγονότα της Αραβικής Άνοιξης.

Στο παγκόσμιο επίπεδο

Για να ενισχύσει τους δεσμούς της στο παγκόσμιο επίπεδο το 2011, η ΕΕ χρησιμοποίησε και διεύρυνε το πλήρες φάσμα των συμφωνιών συνεργασίας, των εμπορικών συμφωνιών και των συμφωνιών σύνδεσης που έχει συνάψει, καθώς και των εξειδικευμένων της μέσων.

Η ανεξαρτησία του Νότιου Σουδάν, τον Ιούλιο του 2011, οδήγησε στη δημιουργία μιας νέας αντιπροσωπείας της ΕΕ στην Juba, στο Νότιο Σουδάν. Τα κράτη μέλη της ΕΕ και η Επιτροπή συμφώνησαν για τη βελτίωση του συντονισμού και της συνοχής της βοήθειας με από κοινού προγραμματισμό κεφαλαίων ύψους 800 εκατ. ευρώ σ' ένα ενιαίο έγγραφο στρατηγικής 2011-2013, με ιδιαίτερη έμφαση στην υγεία, την εκπαίδευση, την αγροτική ανάπτυξη, την προώθηση του κράτους δικαίου και τη βελτίωση της πρόσβασης στο νερό και στην αποχέτευση. Από το εν λόγω ποσό, τα 200 εκατ. ευρώ προήλθαν από το ΕΤΑ.

Τα γεγονότα στη Βόρεια Αφρική είχαν επίσης τόσο βραχυπρόθεσμο όσο και δυνητικά πιο μακροπρόθεσμο αντίκτυπο στους νότιους γείτονές μας αυτής της περιοχής, ιδίως δε στην υποσαχάρια Αφρική και τις γειτονικές χώρες. Μέσω του μηχανισμού σταθερότητας (ΜΣ), η ΕΕ απάντησε στα αιτήματα για άμεση στήριξη των προσπαθειών σταθεροποίησης στην περιοχή αυτή, μεταξύ άλλων με την κάλυψη των προς το ζην και συναφών αναγκών των επαναπατριζόμενων μεταναστών (ιδιαίτερα από τη Λιβύη) και άλλων. Η στρατηγική της ΕΕ για την ασφάλεια και την ανάπτυξη στην υποσαχάρια Αφρική αντιμετώπισε τον πιο μακροπρόθεσμο αντίκτυπο στην ασφάλεια και στην ανάπτυξη της εν λόγω περιοχής. Ένα αρχικό πακέτο στήριξης ύψους 150 εκατ. ευρώ μοιράστηκε μεταξύ του Μαλί, της Μαυριτανίας και του Νίγηρα για δραστηριότητες ανάπτυξης και διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης των αντίστοιχων συστημάτων απονομής της δικαιοσύνης. Η περιοχή εξακολουθεί να αντιμετωπίζει πολλαπλές και αλληλένδετες προκλήσεις: την ακραία φτώχεια, τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, τις συχνές διατροφικές κρίσεις, την ταχεία αύξηση του πληθυσμού, την εύθραυστη διακυβέρνηση, τη διαφθορά, τις ανεπίλυτες εσωτερικές εντάσεις, τον κίνδυνο του βίαιου εξτρεμισμού και της ριζοσπαστικοποίησης, την παράνομη διακίνηση και τις απειλές για την ασφάλεια που σχετίζονται με τους τρομοκράτες.

Οι διατροφικές κρίσεις στο Κέρας της Αφρικής αποδείχθηκαν μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που εμφανίστηκαν στην περιοχή το 2011. Η ΕΕ χορήγησε πρόσθετα κεφάλαια στην Αιθιοπία (13,75 εκατ. ευρώ), στο Τζιμπουτί (περίπου 4,5 εκατ. ευρώ) και στη Σομαλία (25 εκατ. ευρώ). Τον Νοέμβριο του 2011 συμφωνήθηκε ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο για το Κέρας της Αφρικής, συμπεριλαμβανομένου του διορισμού του πρώτου εντεταλμένου της ΕΕ για το Κέρας της Αφρικής, η αρχική εντολή του οποίου είχε επίκεντρο τη Σομαλία και την αχαλίνωτη πειρατεία της περιοχής. Η ΕΕ συμπλήρωσε επίσης την υποστήριξή της στην Ακτή του Ελεφαντοστού, χορηγώντας στην εν λόγω χώρα ποσό ύψους 125 εκατ. ευρώ για να βοηθήσει τις νέες αρχές υπό τον πρόεδρο Alassane Ouattara να αποκαταστήσουν την πολιτική και οικονομική σταθερότητα. Πρόοδος σημειώθηκε επίσης όσον αφορά την εφαρμογή του δεύτερου σχεδίου δράσης της κοινής στρατηγικής Αφρικής-ΕΕ (JAES) και των οκτώ θεματικών εταιρικών σχέσεων του. Το βήμα διαλόγου Αφρικής-ΕΕ για τη διακυβέρνηση και τα ανθρώπινα δικαιώματα διατύπωσε προτάσεις διαχείρισης των φυσικών πόρων σε συγκρουσιακές και μετασυγκρουσιακές καταστάσεις, στηρίζοντας τα πρόσφατα μέτρα της ΕΕ για μεγαλύτερη διαφάνεια των δραστηριοτήτων της ευρωπαϊκής εξορυκτικής και δασικής βιομηχανίας στην Αφρική.

Ιδιαίτερη σημασία δόθηκε το 2011 στις ανατολικές γειτονικές χώρες της ΕΕ για τις οποίες η ΕΕ νοείται ως εταίρος, καταλύτης μεταρρυθμίσεων και πόλος έλξης οικονομικών ευκαιριών. Κατά τη δεύτερη διάσκεψη κορυφής της ανατολικής εταιρικής σχέσης στη Βαρσοβία στις 29-30 Σεπτεμβρίου 2011, η ΕΕ και οι ανατολικές γειτονικές της χώρες επανεπιβεβαίωσαν τις δεσμεύσεις τους, η δε ΕΕ ανέλαβε τη δέσμευση να χορηγήσει πρόσθετους πόρους ύψους έως 130 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2012-2013 για τις χώρες-εταίρους που πραγματοποιούν μεταρρυθμίσεις. Ένα διεθνές συνέδριο που διοργάνωσε η Ουκρανία στο πλαίσιο της συμπλήρωσης 25 ετών από το πυρηνικό ατύχημα του Τσέρνομπιλ είχε ως αποτέλεσμα τη διάθεση επιπλέον ποσού ύψους 550 εκατ. ευρώ για το πρόγραμμα κατασκευής μιας νέας ασφαλούς δομής με στόχο την προστασία του πληθυσμού και του περιβάλλοντος από την κατεστραμμένη μονάδα 4 του Τσέρνομπιλ. Η ΕΕ ανέλαβε τη δέσμευση να χορηγήσει πρόσθετο ποσό ύψους 110 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο του μηχανισμού συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας.

Για την Κεντρική Ασία, η ΕΕ νοείται ως στενός πολιτικός σύμμαχος και έμπιστος εταίρος στον οποίο μπορεί να βασίζεται όσον αφορά την δύσκολη διαδικασία μετάβασης την οποία έχει δρομολογήσει, ταυτόχρονα δε ως χώρος που προσφέρει οικονομικές ευκαιρίες. Στη συνάντηση των υπουργών Εξωτερικών ΕΕ/Κεντρικής Ασίας που πραγματοποιήθηκε στην Τασκένδη στις 7 Απριλίου 2011, οι δύο εταίροι επανεπιβεβαίωσαν την προσήλωσή τους στους στόχους και στην υλοποίηση της στρατηγικής της ΕΕ/Κεντρικής Ασίας, με πόρους για την περίοδο 2012-2013 που επικεντρώνονται στις σημαντικότερες πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές μεταρρυθμίσεις.

Η σύνοδος κορυφής ΕΕ - Λατινικής Αμερικής / Καραϊβικής (ΛΑΚ) που πραγματοποιήθηκε στη Μαδρίτη τον Μάιο του 2010 σηματοδότησε ισχυρότερες πολιτικές σχέσεις με την περιοχή της ΛΑΚ. Συνήφθη η πρώτη διαπεριφερειακή συμφωνία σύνδεσης με την Κεντρική Αμερική και δρομολογήθηκε πολυμερής εμπορική συμφωνία με την Κολομβία και το Περού. Σημειώθηκε επίσης πρόοδος στις διαπραγματεύσεις μεταξύ της ΕΕ και της νοτιοαμερικανικής οργάνωσης κοινής αγοράς, MERCOSUR, σχετικά με συμφωνία σύνδεσης. Το 2011 άρχισαν επίσης να λειτουργούν τα κεντρικά γραφεία του ιδρύματος ΕΕ-ΛΑΚ στο Αμβούργο της Γερμανίας, που εγκαινιάστηκαν τον Νοέμβριο του 2011.

Επίσης, η ΕΕ προέβη σε ακόμη μεγαλύτερη σύσφιγξη των σχέσεων της με τον Σύνδεσμο των Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) και ενίσχυσε τους διμερείς δεσμούς με δέκα μέλη του Συνδέσμου μέσω της διαπραγμάτευσης και της εφαρμογής διμερών συμφωνιών εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (ΣΕΣΣ) και συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ).

Ένα ιδιαίτερα επιτυχημένο σχέδιο που χρηματοδοτείται από την ΕΕ για το σύνολο της περιοχής της Ασίας είναι το SWITCH Asia, ένα πολυσύνθετο πρόγραμμα που προάγει την αειφόρο παραγωγή και κατανάλωση, χρηματοδοτώντας μια σειρά μικρών έργων που εκτείνονται σε ολόκληρη την ήπειρο. Συμβάλλει στη μείωση της φτώχειας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής [αναπτυξιακοί στόχοι της χιλιετίας (ΑΣΧ) 1 και 7] παράλληλα με την προώθηση της πράσινης οικονομίας.

Στην Καραϊβική, δόθηκε συνέχεια σε πολλές πρωτοβουλίες που δρομολογήθηκαν το 2010. Ένα τελικό σχέδιο της κοινής στρατηγικής ΕΕ-Καραϊβικής, που ήταν υπό συζήτηση στη σύνοδο κορυφής ΕΕ-CARIFORUM το 2010, προετοιμάστηκε για θεσμική επεξεργασία και αναμένεται να παρουσιαστεί κατά τη διάρκεια του 2012. Έπεται η εφαρμογή της συμφωνίας οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ) ΕΕ-CARIFORUM. Το πολυαναμενόμενο Καταπιστευματικό Ταμείο Υποδομών Καραϊβικής εγκρίθηκε από την επιτροπή του ΕΤΑ υπό τη μορφή της επενδυτικής διευκόλυνσης Καραϊβικής, που θα δρομολογηθεί το 2012.

Η κλιματική αλλαγή είναι η μεγαλύτερη απειλή για την περιοχή του Ειρηνικού και υπονομεύει την ικανότητά της να επιτύχει τους ΑΣΧ. Ως συνέχεια στην πρωτοβουλία ΕΕ-Ειρηνικού για την κλιματική αλλαγή, που δρομολογήθηκε τον Δεκέμβριο του 2010, ο αρμόδιος για την ανάπτυξη επίτροπος της ΕΕ συναντήθηκε με τους υπουργούς του Ειρηνικού σε μια περιφερειακή διάσκεψη υψηλού επιπέδου (Βανουάτου, Μάρτιος 2011), η οποία οδήγησε στην ενίσχυση της δέσμευσης για μια αποτελεσματική αναπτυξιακή συνεργασία που θα αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, στη μείωση της φτώχειας, στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη δημοκρατία και στην ισότητα των φύλων, καθώς και στην επίτευξη όλων των ΑΣΧ. Μια κοινή ανακοίνωση με τίτλο «Προς μια ανανεωμένη αναπτυξιακή εταιρική σχέση ΕΕ-Ειρηνικού» αναμένεται να εκδοθεί από την Επιτροπή και τον Ύπατο Εκπρόσωπο το 2012.

Καθ' όλη τη διάρκεια του 2011 η ΕΕ εξακολούθησε να διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής σε παγκόσμια κλίμακα, επιδιώκοντας την επίτευξη προόδου στις διεθνείς διαπραγματεύσεις για το κλίμα. Τήρησε τις δεσμεύσεις της όσον αφορά την παροχή χρηματοδότησης ταχείας εκκίνησης και ενέτεινε τις διπλωματικές της δραστηριότητες για το κλίμα ενόψει της διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το κλίμα, που πραγματοποιήθηκε στο Durban (Νότια Αφρική) τον Νοέμβριο του 2011.

Χρηματοδότηση της ΕΕ για έργα που αφορούν τα ύδατα

Μεταξύ του 2004 και του 2012 συγχρηματοδοτήθηκαν 272 έργα στο πλαίσιο της διευκόλυνσης ΑΚΕ για τα ύδατα, που θεσπίστηκε από την ΕΕ για τη βελτίωση της ύδρευσης, της υγιεινής και της αποχέτευσης, καθώς και της διαχείρισης των υδάτων στις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ). Η διευκόλυνση δημιουργήθηκε αρχικά με χρηματοδότηση ύψους 700 εκατ. ευρώ από την ΕΕ και επιχορήγηση ύψους 12 εκατ. ευρώ από την ισπανική κυβέρνηση.

Η ευρύτερη πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ύδατα (EUWI), που δρομολογήθηκε το 2002, εξακολουθεί να επιδιώκει την κινητοποίηση πόρων για την ύδρευση και την αποχέτευση από διάφορες πηγές. Από το 2004, η ΕΕ έχει ήδη βοηθήσει περισσότερους από 32 εκατομμύρια ανθρώπους να αποκτήσουν πρόσβαση σε βελτιωμένα συστήματα υδροδότησης και περισσότερους από 9 εκατομμύρια ανθρώπους να αποκτήσουν πρόσβαση σε εγκαταστάσεις αποχέτευσης. Με βάση τα επιτεύγματα της πρωτοβουλίας της ΕΕ για τα ύδατα και τη διευκόλυνση ΕΕ-ΑΚΕ για τα ύδατα, η ΕΕ θα συνεχίσει να υποστηρίζει τη διεθνή συνεργασία και να προωθεί καινοτόμες προσεγγίσεις που ενισχύουν τους δεσμούς μεταξύ του τομέα των υδάτων και άλλων τομέων, όπως η γεωργία και η ενέργεια.

Στο πρόγραμμα δράσης για αλλαγή, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι οι νέες πολιτικές θα πρέπει να αντιμετωπίσουν τις ανισότητες και, ιδίως, να βελτιώσουν την πρόσβαση των φτωχών στη γη, στο νερό και στην ενέργεια, χωρίς να βλάπτουν το περιβάλλον. Έχει διαθέσει περίπου 3 δισ. ευρώ συνολικά για δραστηριότητες που σχετίζονται με έργα ύδρευσης και αποχέτευσης μεταξύ του 2003 και του 2010. Σ' αυτό το χρονικό διάστημα, η αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ στον τομέα της ύδρευσης και της αποχέτευσης σχεδόν τριπλασιάστηκε.

Επίτευξη των ΑΣΧ

Η ετήσια έκθεση του 2011 παρουσιάζει λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο τα σχέδια και τα προγράμματα της ΕΕ συμβάλλουν το καθένα χωριστά στην επίτευξη των ΑΣΧ σε ολόκληρες ηπείρους και περιφέρειες. Η ΕΕ έχει υιοθετήσει προγράμματα και έχει αναπτύξει ειδικά μέσα για να καταστούν οι ΑΣΧ πιο επιτεύξιμοι, συμπεριλαμβανομένων των στόχων η επίτευξη των οποίων υστερεί – της παιδικής και της μητρικής θνησιμότητας. Στα τέλη του 2011 εγκρίθηκε η πρώτη συνιστώσα της πρωτοβουλίας ΑΣΧ της ΕΕ ύψους 1 δισ. ευρώ, που δρομολογήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2010. Επικεντρώνεται στις χώρες που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη υστέρηση όσον αφορά την επίτευξη των ΑΣΧ. Επίσης, η επισιτιστική διευκόλυνση της ΕΕ βελτιώνει την ασφάλεια των τροφίμων και τη διατροφή. Έως το τέλος του 2011, η εν λόγω διευκόλυνση της ΕΕ ύψους 1 δισ. ευρώ είχε χρηματοδοτήσει 134 σχέδια που υλοποιήθηκαν από ΜΚΟ και οργανισμούς κρατών μελών της ΕΕ, 69 σχέδια που υλοποιήθηκαν από διεθνείς οργανισμούς, τρία περιφερειακά σχέδια και δέκα μέτρα δημοσιονομικής στήριξης.

Επίσης, το πρόγραμμα δράσης για αλλαγή τοποθετεί τη βιώσιμη γεωργία, την επισιτιστική ασφάλεια και τη διατροφή σε υψηλή θέση στο θεματολόγιο της ΕΕ στον τομέα της αναπτυξιακής συνεργασίας. Με σκοπό να βοηθήσει τις χώρες να επιτύχουν τον ΑΣΧ 3 σχετικά με την ισότητα των φύλων, το θεματικό πρόγραμμα της ΕΕ «Επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό» χρηματοδότησε δύο σημαντικές πρωτοβουλίες για την ισότητα των φύλων κατά τη διάρκεια του 2011: μία για την κοινωνική και οικονομική ενίσχυση των γυναικών και ένα νέο πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών με τίτλο «Αύξηση της λογοδοσίας για τη χρηματοδότηση της ισότητας των φύλων».

Ενίσχυση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και χρηστή διακυβέρνηση

Το 2011 η ΕΕ χρησιμοποίησε το φάσμα των εξωτερικών μέσων και πολιτικών της για την προστασία και την προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και της χρηστής διακυβέρνησης και για την καταπολέμηση της ανισότητας των φύλων. Τον Δεκέμβριο του 2011 η Επιτροπή και ο Ύπατος Εκπρόσωπος υπέβαλαν κοινή ανακοίνωση με τίτλο «Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η δημοκρατία στο επίκεντρο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ – προς μια πιο αποτελεσματική προσέγγιση»⁶. Επιβεβαιώνοντας την προσέγγιση της ΕΕ στον τομέα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, έχει ως στόχο να προσαρμόσει την προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων στις τοπικές συνθήκες και προβλέπει τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να αξιοποιηθεί η συλλογική βαρύτητα της ΕΕ. Επιπλέον, στο πλαίσιο των προτάσεων για το νέο ΠΔΠ, θα ενισχυθεί το Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης μιας πρότασης να ενταθεί η υποστήριξη προς την κοινωνία των πολιτών σε ολόκληρο τον κόσμο.

Μια ευαίσθητη προσέγγιση όσον αφορά τον ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων

Η συνεργασία της ΕΕ με το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF) είχε ιδιαίτερη επιτυχία όσον αφορά τη μείωση του ακρωτηριασμού/κοπής των γυναικείων γεννητικών οργάνων και των γάμων παιδιών, που επηρεάζουν τη ζωή πολλών κοριτσιών. Το πρόγραμμα, το οποίο υλοποιήθηκε από την UNICEF, έχει λάβει συνολική χρηματοδότηση

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0886:FIN:EN:PDF>

από την ΕΕ ύψους 3.991.000 ευρώ για την περίοδο 2008-2012. Με στόχο την Αίγυπτο, την Αιθιοπία, την Ερυθραία, τη Σενεγάλη, το Σουδάν και την Ινδία, το εν λόγω πρόγραμμα επικεντρώθηκε στην αλλαγή των κοινωνικών προτύπων και εθίμων μέσω της βασικής εκπαίδευσης και συζητήσεων στις αγροτικές κοινότητες σχετικά με τα ευαίσθητα αυτά ζητήματα, με τη συμμετοχή αξιολογούμενων ηγετών των τοπικών κοινοτήτων. Χάρη στην ευαίσθητη αυτή προσέγγιση, η Σενεγάλη τείνει να γίνει η πρώτη χώρα που θα κηρύξει την εγκατάλειψη των εν λόγω παραδοσιακών πρακτικών.

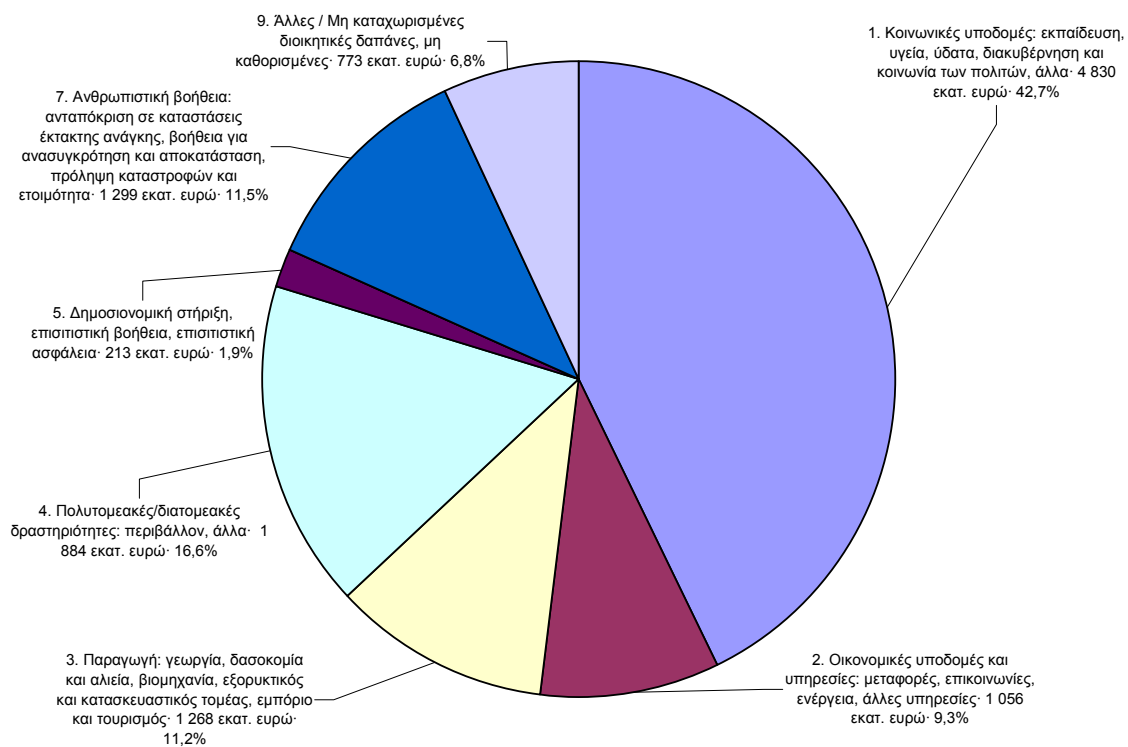
Ατενίζοντας το μέλλον

Το πρόγραμμα δράσης για αλλαγή και οι συνοδευτικές προτάσεις σχετικά με τη δημοσιονομική στήριξη επικαιροποιούν την εξωτερική και την αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ, έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις ενός ταχέως μεταβαλλόμενου κόσμου. Το εκσυγχρονισμένο αυτό θεματολόγιο επιδιώκει να επικεντρώσει την αναπτυξιακή συνεργασία στη στήριξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας, της χρηστής διακυβέρνησης και της διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Η βιώσιμη γεωργία, η επισιτιστική ασφάλεια, η αειφόρος ενέργεια, η προώθηση του ιδιωτικού τομέα ως αναπτυξιακού εταίρου, η αξιοπρεπής εργασία και τα κατώτατα όρια κοινωνικής προστασίας είναι σημαντικοί τομείς σ' αυτό το πλαίσιο.

Αναγνωρίζεται ότι η ΕΕ μπορεί να βελτιώσει τα μέσα της ώστε να στηρίξει τις βιώσιμες αλλαγές στις κοινωνίες που είναι σε μεταβατικό στάδιο, προβαίνοντας στις αναγκαίες προσαρμογές και λαμβάνοντας υπόψη την κατάστασή τους και τις ανάγκες τους. Οι χώρες χαμηλού εισοδήματος είναι ιδιαίτερα ευάλωτες σε εξωγενείς κλυδωνισμούς. Για να συμβάλουν στη δημιουργία διαχρονικής αντίστασης στους κλυδωνισμούς, οι κοινές ανακοινώσεις του 2011 πρότειναν να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην κινητοποίηση των εγχώριων εσόδων, να ενισχυθούν οι μηχανισμοί κοινωνικής ασφάλειας, να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των δημόσιων δαπανών και να ληφθούν μέτρα για τη διαφοροποίηση των οικονομιών. Ωστόσο, θα χρειαστεί χρόνος για να γίνουν αισθητά όλα τα οφέλη από τις πολιτικές αυτές. Επίσης, η Επιτροπή θα εξετάσει τις δυνατότητες εφαρμογής των καινοτόμων σχεδίων της, όπως το SPRING, σε άλλες περιοχές του κόσμου.

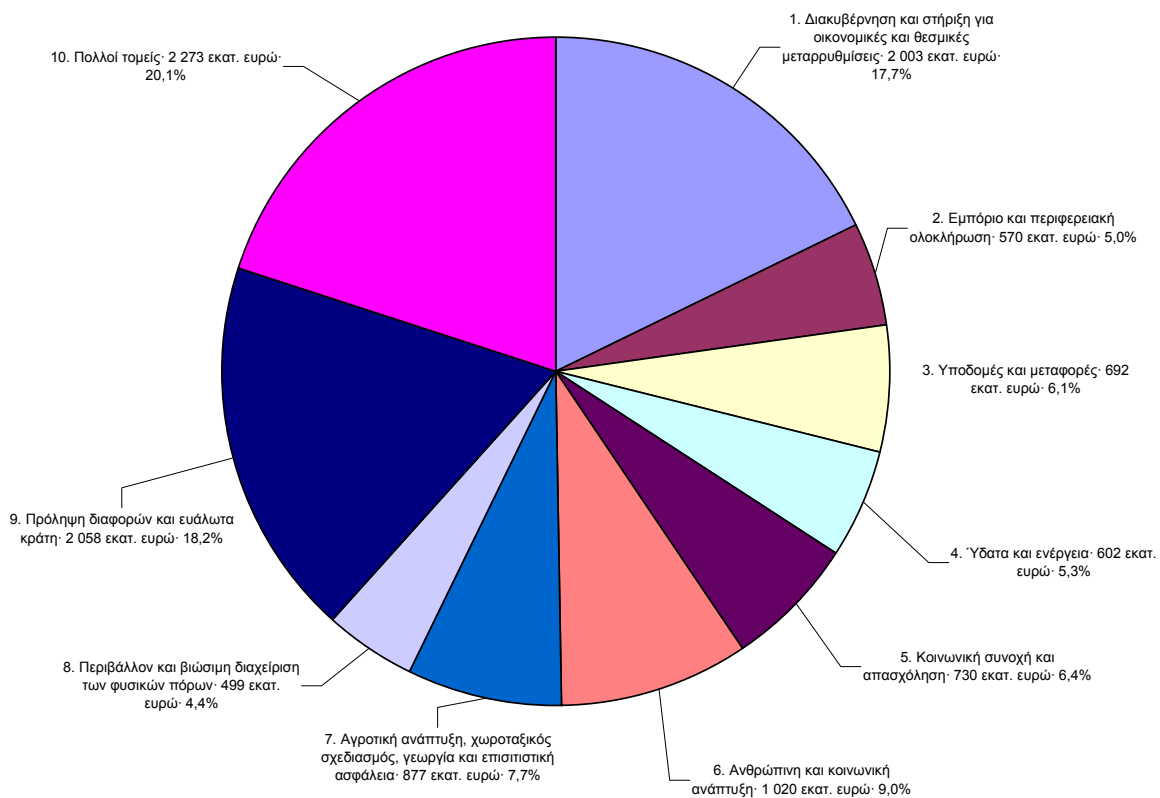
Απαιτούνται βραχυπρόθεσμοι μηχανισμοί για να βοηθηθούν οι αναπτυσσόμενες χώρες να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις των εξωγενών κλυδωνισμών. Με βάση την πείρα που αποκτήθηκε από την εφαρμογή του μηχανισμού FLEX, της επισιτιστικής διευκόλυνσης και του μέσου Vulnerability-FLEX (V-FLEX) για τις χώρες που αντιμετωπίζουν οικονομική ύφεση, η Επιτροπή αναπτύσσει πρόσθετους μηχανισμούς απορρόφησης των κραδασμών. Η επίτευξη των ΑΣΧ και το πλαίσιο που θα ακολουθήσει θα εξακολουθήσουν να αποτελούν βασικό ζήτημα το 2012, ενόψει της προσεχούς επανεξέτασης των ΑΣΧ από τα Ηνωμένα Έθνη το 2013.

Πίνακας 1: Τομεακή κατανομή

Δεσμεύσεις 2011 σε εκατ. ευρώ
Πόροι ΕΑΒ που διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

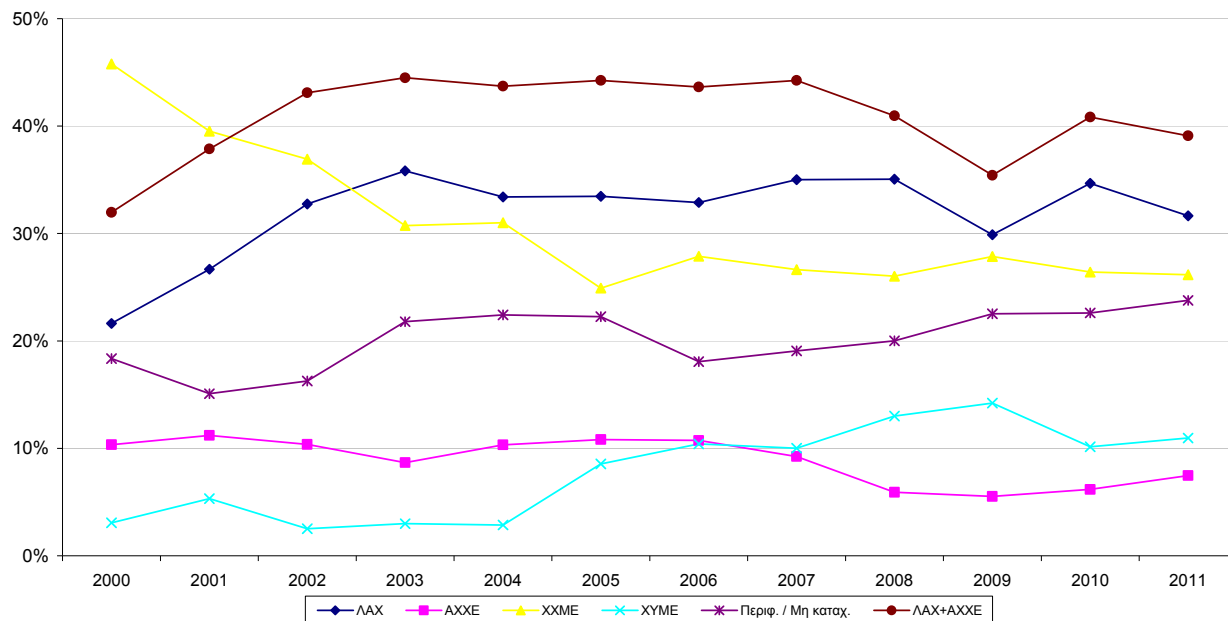
Πίνακας 2: Ευρωπαϊκή συναίνεση: τομείς σχετιζόμενοι με την αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ

Δεσμεύσεις 2011 σε εκατ. ευρώ
 Πόροι ΕΑΒ που διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Πίνακας 3α: Εστίαση της φτώχειας 2010-2011

Εκταμιεύσεις

ΛΑΧ: Λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες

ΑΧΧΕ: Άλλες χώρες με χαμηλό εισόδημα

ΧΧΜΕ: Χώρες με χαμηλότερο μεσαίο εισόδημα

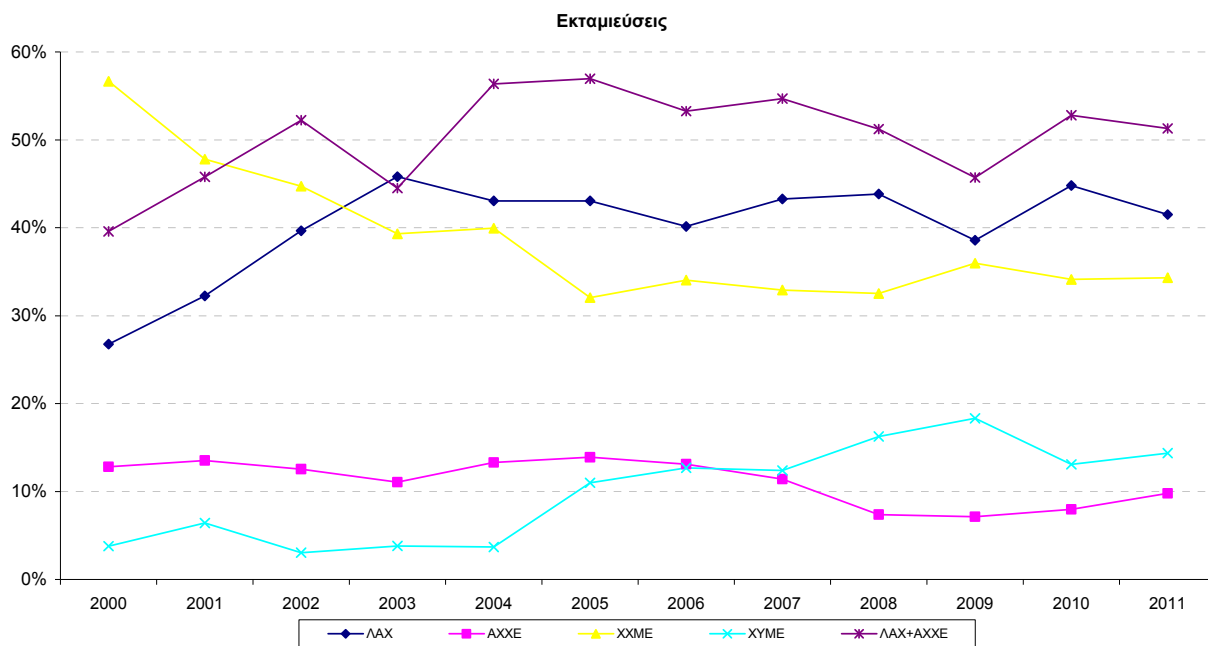
ΧΥΜΕ: Χώρες με υψηλότερο μεσαίο εισόδημα

Περιφ. / Μη καταχ.: Περιφερειακά και μη καταχωρισμένα προγράμματα

Από τα περιφερειακά και μη καταχωρισμένα προγράμματα επωφελούνται επίσης οι φτωχότερες χώρες ΛΑΧ+ΑΧΧΕ.

Στον νέο κατάλογο ΟΟΣΑ/DAC, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το 2008, πολλές ΑΧΧΕ επαναταξινομήθηκαν ως ΧΧΜΕ: Καμερούν, Πράσινο Ακρωτήριο, Ινδία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Μογγολία, Νικαράγουα και Δημοκρατία του Κονγκό.

Πίνακας 3β: Εστίαση της φτώχειας 2010-2011

ΛΑΧ: Λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες

ΑΧΧΕ: Άλλες χώρες με χαμηλό εισόδημα

ΧΧΜΕ: Χώρες με χαμηλότερο μεσαίο εισόδημα

ΧΥΜΕ: Χώρες με υψηλότερο μεσαίο εισόδημα

Για να εναρμονιστεί η παρουσίαση του παρόντος δείκτη με άλλους χορηγούς, ο παρών δείκτης υπολογίστηκε επίσης χωρίς να ληφθούν υπόψη τα περιφερειακά και τα μη καταχωρισμένα σχέδια

Στον νέο κατάλογο ΟΟΣΑ/DAC, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το 2008, πολλές ΑΧΧΕ επαναταξινομήθηκαν ως ΧΧΜΕ: Καμερούν, Πράσινο Ακρωτήριο, Ινδία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Μογγολία, Νικαράγουα και Δημοκρατία του Κονγκό.